

Hurrá, végre miénk kutya Szerbia!

Olvasom a hatodikos kísérleti történelemlétkönyvben, hogy Zsigmond király idején a Szerb Királyság a Magyar Királysághoz tartozott. Ugyanott olvasom, hogy a Magyar Királyság határai Bécsig és Krakkóig terjedtek. Zsigmond mindezt három jelentős hatalom szorításában érte el. Délről a Bizánci Császárságot a térképről is eltüntető Bolgár Birodalom, keletről az országgal határos Arany Horda, nyugatról pedig az egyesült Velencei Köztársaság és Pápai Állam fenyegetése mellett sikerült az ország területét ilyen jelentősen megnövelnie.

No, természetesen nem a szövegben olvasható, hiszen erre a történészek valószínűleg már felkapták volna a fejüket. Térképről olvasható, hiszen olvasni a térképről is lehet, ahogy azt szépen kifejezi a TÉRKÉPOLVASÁS szavunk. És még szép számmal olvashatunk hasonlókat a kísérleti történelemlétkönyvekből. Találunk rossz helyen jelölt településeket (pl. Uruk, Babilon, Jeruzsálem, Nándorfehérvár, Veszprém, Mohács), hibás neveket (pl. Havasalföld helyett Havasföld, Szerb Királyság). Találunk XX. században épült víztározókat és mai partvonalat az ókorban és a középkorban. Találunk a tengert el nem érő, a semmiben véget érő, vagy rossz irányba tartó folyókat, eltűnt Al-Dunát, a Duna forráságaként feltüntetett, visszafelé folyó Majnát. Találunk új szárazföldet Afrika keleti szarvánál, és az Adriai-tengerbe nyúló Szerbiát. Találunk a Don folyótól keletre „csúszott” Levédiát, az Oderától keletre fekvő Sziléziát, a Tas nevet magyar törzsnévként, és a XIV. században a Lengyel Királyság által bekebelezett Német Lovagrendet (illetve nem találjuk), valamint az Osztrák–Magyar Monarchia térképét a XVIII. században.

Ez csak egy rövid válogatás a kísérleti tankönyvek térképeiből. Hibáktól hemzsegő, koncepció és szerkesztés nélküli, grafikailag minősíthetetlen, javíthatatlan, mondhatnánk nyomdafestéket nem tűrő térképek kapcsolódnak a leckékhez. Bár a szöveg is „gazdag” tárgyi tévedésekben, pontatlanságokban, elnagyolt részekben, az új tankönyv tartalmi hibáira azonban már több vitában, cikkben igyekeztek felhívni a figyelmet. Gondolok itt pl. a magyarok származásáról szóló rész bírálatára, vagy Bocskai felkelésének és tevékenységének megítélésére. A térképek azonban egy éve ott virítanak a tankönyvek oldalain, és senki egyetlen észrevételt nem tett róluk. Se szakértő, se tanár. Pedig valamennyien tudjuk, hogy milyen szinten értékelődött fel a vizualitás az elmúlt időszakban a fiatal korosztályokon belül.

Tisztában vagyok azzal, hogy milyen nyomás nehezedik az OFI munkatársaira a jelenlegi helyzetben. Aki valaha készített tankönyvet, tudja, hogy olyan határidők mellett, amelyeket ezeknek a kiadványoknak az elkészítésére meghatároztak, jó minőséget produkálni képtelenség. Hiszen még a hagyományos ellenőrzési eljárás mellett is számos hiba marad a kiadványokban. Ennek tükrében azonban egyre zavaróbb az OFI kommunikációja, amelyben a tankönyvkiadásban eddig résztvevő kiadók kiadványaihoz képest egyre magasabb polcra helyezi az újonnan megjelent, vagy a jövőben megjelenő könyveit, oktatási eszközeit.

Legújabb tájékoztatása szerint az OFI „a kísérleti tankönyvek mellett általános iskolai és középiskolai kísérleti történelmi és földrajzi atlaszokat is fejleszt. A térképekkel kapcsolatban módszertani újdonság, hogy különböző interaktív tananyagok, animációk és videók is készülnek hozzájuk, amelyek a Nemzeti Köznevelési Portálon lesznek elérhetőek, így az atlaszok a digitális támogatás révén modern taneszközként alkalmazhatóak a pedagógiai gyakorlatban bármely választott tankönyv mellett. A kísérleti atlaszok célja az atlasz- és térképhasználat tanításának és készségszintre fejlesztésének támogatása, módszertanának megújítása. Ezen új atlaszok minden tekintetben megfelelnek a

kerettanterveknek, és úgy kerültek kialakításra, hogy az érettséghez is teljes körűen felhasználhatók legyenek.”

Ha az új atlaszok is a tankönyvekben található térképekhez lesznek hasonlatosak, akkor azonnal felmerül a kérdés, ugyan milyen módon újul meg a módszertan, és hogyan fogják az atlaszok a térképhasználat tanítását és a készségfejlesztést támogatni? Az eddig forgalomban levő atlaszokhoz képest milyen módszertani újdonságot tudnak nyújtani? A hibás földrajzi háttérrel? Az értékelhetetlen tartalommal? A csapnivaló grafikai kivitelezéssel? Egyáltalában, mennyiben nem szolgálták az oktatást az eddigi atlaszok? Erről egy szó sem esett.

Kérdezhetnénk, hogy a forgalomban levő atlaszok miért nem felelnek meg a kerettantervnek és az érettségi követelményeknek, amikor a tankönyv-engedélyezési eljárás során megkapták a szükséges jogosítványokat?

Furcsa módszertanilag új atlaszokról beszélni, amikor a kísérleti történelem tankönyvek térképeinél egy szó sem esik arról, kik a szerzői a térképeknek, a kísérleti földrajzokban pedig forgalomban levő földrajzi iskolai atlaszokból beemelt térképeket vagy térképrészleteket találunk. Ki képviseli akkor a módszertant? Az OFI szerzőiként, szakértőiként ugyanis sok esetben ugyanazok jelennek meg az új könyveknél, leendő atlaszoknál, akik korábban a különböző kiadók OFI által bírált tankönyveit készítették.

Mit jelent, hogy a kísérleti atlaszok alkalmazhatóak lesznek bármely választott tankönyv mellett? Eddig is léteztek ilyenek, hiszen néhány kiadó eddig is csak atlaszokat készített a forgalomban levő tankönyvek mellé. Mennyiben jelent majd ez tankönyvfüggetlenséget, amikor a jövőben csak az OFI által kiadott két tankönyvet lehet majd a tankönyvjegyzékről választani?

Mennyiben módszertani újdonság az, hogy digitális anyagok kapcsolódnak a térképekhez? Több kiadó rendelkezik ilyenekkel a 2000-es évek közepe óta. Sok iskola használja is őket. Tartalmilag és szoftveresen is sokkal többet tudnak, mint amilyen digitális anyagok jelenleg az OFI honlapján láthatók. Létezik közöttük olyan is, amelyik nemzetközi szinten is megállja a helyét, és nem csak a térképekhez kapcsolódik, hanem a közismereti tárgyakat komplex módon lefedve, valóban modern taneszközként lenne alkalmazható a pedagógiai gyakorlatban bármely választott tankönyv mellett.

Ezeket az anyagokat és a hozzájuk kapcsolódó tankönyveket, oktatási eszközöket a kiadók saját költségükön fejlesztették ki, nem EU-s pályázati pénzekből. A történelem és földrajz tankönyvek, valamint az alsó tagozatos tankönyvcsomagról született kritika alapján valószínűsíthető, hogy a többi tárggyal is hasonló a helyzet. Úgy tűnik, elherdáljuk azt a pályázaton nyert 4-6 milliárd forintot, amit elköltünk a kísérleti tankönyvek projektjére. Igazán új pedagógiai koncepció nem rajzolódott ki, egyszerűen csak még egy tankönyvsorozat készült a meglévők mellé. De azokhoz képest sokkal több hibával! Ezek a hibák pedig még évekig ott fognak virítani a gyerekek szeme előtt, mivel az OFI tájékoztatása és a helyettes államtitkár nyilatkozata szerint nem javítják a könyveket. Hogy is javíthatnák? Hiszen tartós tankönyvek, évekig ki kell tartaniuk. A kedvezőbb nyomdai ár érdekében talán már tavaly kinyomtak előre több éves mennyiséget.

Milyenek lesznek hát az OFI által készített új atlaszok, ha az új, készítőjének saját véleménye szerint módszertanilag kiváló tankönyvekben maradnak továbbra is az ismert hibák, többek között a

botrányos térképek is? Megnyugodhatunk, Szerbia a miénk marad még egy ideig. Csak az oktatással mi lesz?

Hidas Gábor
térképész